

Η ιστορία της ευρωπαϊκής αλαζονείας

Διαβάζοντας την κρίση μέσα από τον «Επαναστατημένο άνθρωπο» του Καμύ

ΑΛΜΠΕΡ ΚΑΜΥ

Ο επαναστατημένος άνθρωπος

μετ.: Νίκη Καρακίτσου - Dougé, Μαρία Κασσπαλόγλου-Roblin

εκδ. Πατάκη, 2013, σελ. 500

Της **ΣΤΑΥΡΟΥΛΑΣ ΣΚΑΛΙΔΗ**

Με τη διαύγεια του ανθρώπου που είχε εναντιωθεί στον ναζισμό, αλλά και μεγαλώνοντας με τη σφραγίδα του «πιενουάρ» στην Αλγερία του πρώτου μισού του 20ού αιώνα, καταφέρνει να μιλήσει για τη Γηραιά Ήπειρο με σοκαριστική επικαιρότητα ακόμη και 63 χρόνια μετά τη δημοσίευση του δοκιμίου του «Ο επαναστατημένος άνθρωπος». Ο Αλμπέρ Καμύ, βγαίνοντας μέσα από τις φλόγες του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, είχε την οξυδέρκεια να εντοπίσει τις αντιφάσεις του ευρωπαϊκού πνεύματος και να προφητέψει με έναν τρόπο που ξαφνιάζει, το μέλλον, δηλαδή το παρόν μας.

Αναλύοντας τις εξεγέρσεις και τις επαναστάσεις από τον 18ο έως και τον 20ο αιώνα, ιχνυλατεί τα σημερινά βήματα του δυτικού ανθρώπου με μοναδική ακρίβεια. Ξαναδιαβάζοντας τον Καμύ, ανακαλύπτεις πειστικά

Αλμπέρ Καμύ: ανέλυσε μοναδικά τους τρόπους λειτουργίας των ολοκληρωτισμών.

επιχειρήματα γιατί ο φασισμός βρίσκει χώρο στον 21ο αιώνα να αναζωπυρωθεί στην ήπειρο του Μποτιτσέλι και του Ελ Γκρέκο, στην ήπειρο του Ηράκλειτου και του Νεύτωνα, στην ήπειρο του Σαίξπηρ και του Σοφοκλή. «Ο φασισμός είναι ουσιαστική περιφρόνηση. Αντίστροφα, κάθε μορφή περιφρόνησης, όταν επεμβαίνει στην πολιτική, προτοιμάζει ή εγκαθιστά τον φασισμό».

Πώς από τη φιλοσοφία του Διαφωτισμού περάσαμε στην Ευρώπη του σκοταδιού με τα εκατομμύρια θύματα του Ολοκαυτώματος. Αλλά δεν εξαντλείται στις διαπιστώσεις. Εχει να προτείνει.

Καταλαβαίνει από πολύ νωρίς ότι το σκοτεινό μυστικό της Ευρώπης είναι ότι δεν αγαπά πλέον τη ζωή, γι' αυτό και «ακμάζουν οι ιδιωτικές και δημόσιες τεχνικές εκμηδένισης». Βλέπει τον κόσμο αυτό να ζει μέσα σε έναν διαρκή αγώνα ανάμεσα στο μεσημέρι και τα μεσάνυχτα. Χάνοντας το παιχνίδι κάποτε· που είναι το μεγάλο στοίχημα της κατάκτησης του παρόντος. «Η αληθινή γενναιοδωρία προς το μέλλον είναι να τα δίνει όλα στο παρόν», καταλήγει διόλου άκοπα ο μεγάλος διανοητής.

Το μεσογειακό φως που τόσο έχει λατρέψει ο ίδιος, θα είναι και το μέτρο του για τα πράγματα. Αυτό ρίχνει πάνω στην ιστορία της ευρωπαϊκής αλαζονείας, όπως ονομάζει το δοκίμιό του για τον άνθρωπο που εξεγείρεται, αλλάζει στάση, ανά τους αιώνες στην τέχνη και στη ζωή, την οικονομία και την πολιτική. «Ο άνθρωπος είναι το

μόνο πλάσμα που αρνείται να είναι αυτό που είναι». Η διαφορά του Καμύ είναι ότι δεν υπόσχεται, παρά μοιράζεται μαζί μας ό,τι έχει εφαρμόσει προηγουμένως στον εαυτόν του.

Εκείνο το φτωχό και ξυπόλυτο, ορφανό από πατέρα αγόρι που έτρεχε στα βρώμικα σοκάκια της Αλγερίας, με την κωφή μητέρα και την αυταρχική γιαγιά, κατόρθωσε να πραγματώσει τον εαυτό του, να κινηθεί με το φως στην καρδιά του, να φτάσει το Νομπέλ, αλλά να μην αρνηθεί για τίποτα την αγάπη και τον άνθρωπο, την πείνα για ελευθερία και αξιοπρέπεια. Να θυμάται για πάντα τον δάσκαλό του που του άλλαξε τη ζωή.

Ανάμεσα στον απόλυτο μηδενισμό και τον απόλυτο ορθολογισμό, προέβαλλε έναν άνθρωπο με σάρκα και οστά που καλλιεργεί, δημιουργεί, φτιάχνει τον εαυτό του, πολεμώντας τη μοναξιά, τη δυστυχία, τον θάνατο, τη σιωπή. Ο Καμύ δίνει σοβαρή εναλλακτική οδό για τη σκέψη που φτάνει σε αδιέξοδο: η ζωή στο παρόν. Αλλωστε για κείνον, οι νέοι της Ευρώπης βρέχουν για αιώνες τα πόδια τους στα ίδια ακρογιάλια και λούζονται με το ίδιο φως.